

א-ב מנהגים לחג

- א –** ארבעה מינים: אתרוג, לולב, הדס, וערבה. ארבעה סוגים של צמחי ארץ ישראל. מצווה להחזיק בהם ולברך עליהם בכל אחד משבעת ימי סוכות, חוץ משבת; ראו: ספר ויקרא, כ"ג, מ'.
- א –** אושפיזין: מנהג קבלי של 'אירוח' שבעה מאבות האומה בסוכה.
- א –** אתרוג: המין הנחשב ביותר מארבעת המינים, ולכן מקפידים מאד על הידורו בצבע ובצורה.
- א –** אסרו חג: היום שאחרי כל אחד משלושת הרגלים, על שם מדרש חכמים לתהילים, קי"ח, כ"ז.
- 'אסרו חג בעבותים', אשר נקרא כך משום שיום זה הוא קשור ('אסור') לחג.
- ב –** בכורים: אמנם חג השבועות הוא תחילת עונת הבכורים, אך בפועל את רוב ביכורי הפירות היו הביאו לירושלים בזמן העליה לרגל של סוכות ומותר היה להביאם עד חנוכה.
- ג –** גשם: ביום השמיני, הרי הוא 'שמיני עצרת', מתחילים להתפלל על גשם שירד בעתו בארץ ישראל.
- ג –** גויאבה: אחד הפירות המאפיינים את החג, עם ריחו החריף והמיוחד.
- ג –** גדיד: קטיף התמרים, שנמצא בעיצומו בחודש תשרי.
- ד –** דפנות הסוכה: דרושים לפחות שלש דפנות, והם יכולים להיות מכל חומר. אם הסוכה צמודה לבית, אז גם קיר הבית נחשב לאחד הדפנות.
- ד –** דגל התורה: בשמחת תורה, בעת ההקפות, מחזיקים הילדים הקטנים בדגלים, סמל לדגל התורה.
- ד –** דין: יש מסורת שגמר גזר הדין של יום כיפור מוכרז בשמים ביום הושענא רבה.
- ה –** הדס: אחד מארבעת המינים, נוהגים שיהיו 'משולשים', כלומר, ענפים בהם שלושת העלים שבכל שכבה יוצאים מאותה נקודה.
- ה –** הושענא רבה: היום השביעי של סוכות, דומה לימי חול המועד. יש לו אופי מיוחד ותפילות מיוחדות, כולל חבטת הערבות. נחשב כיום סיום הדין של יום הכפורים, ולכן נהוג לעשות 'תיקון ליל הושענא רבה' עם לימוד כל הלילה.
- ה –** הלל: בכל שמונת ימי החג גומרים את ההלל, תהילים פרקים קי"ג-קי"ח.
- ה –** הקפות: ביום שמחת תורה רוקדים עם ספרי התורה ומקיפים את הבמה שבע פעמים.
- ו –** ושמחת בחגך: מצווה מיוחדת לשמוח בחג הסוכות, שישראל נצטוו בו שלש פעמים בתורה להיות שמחים – ויקרא, כ"ג, מ'; דברים, ט"ז, י"ג, ט"ו.
- ז –** זמן שמחתנו: כינוי לחג הסוכות בחלק מתפילות היום.
- ז –** זה אלי ואנוהו: מפסוק זה בספר שמות, ט"ו, ב' למדו חכמים על חשיבות ההידור במצוות, ובמיוחד הידורו של האתרוג בסוכות.
- ח –** חג האסיף: לפי שמות, כ"ג, ט"ז: 'וחג האסיף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה'.
- ח –** חליל: בשמחת בית השואבה בבית המקדש היו מנגנים בחליל, על פי המשנה במסכת סוכה, ה', א'.

- ח** – חול המועד: הימים ב'-ז' של החג, שיש בהם חלק מהסימנים של חג אבל אין בהם איסור גורף של מלאכה.
- ח** – חתני התורה: בשמחת תורה מסיימים לקרוא בספר דברים, והעולה לתורה נקרא 'חתן תורה'. מיד פותחים בקריאת תחילת ספר בראשית, והעולה לקריאה זו מכונה 'חתן בראשית'.
- ט** – ט"ו בתשרי: חג הסוכות מתחיל באמצע חודש הירח כאשר הלבנה מלאה, כמו פסח, פורים וט"ו באב.
- י** – יום טוב שני: בחוץ לארץ נוהגים, החל ימי התלמוד, להוסיף עוד יום לכל אחד מהחגים שיש בהם איסור מלאכה, למעט יום כיפור; זאת בשל הספק לגבי היום המדויק של הכרזת ראש חודש.
- י** – ישיבה בסוכה: בשבעת ימי החג 'עשה סוכתך קבע וביתך עראי'. עיקר הביטוי של הישיבה בסוכה הוא באכילה ושינה בה.
- כ** – כפות תמרים: הכינוי בתורה לענפי הלולב על פי ויקרא, כ"ג, מ'.
- ל** – לולב: חשוב שיהיה ישר ושראשו לא יתפצל. קושרים את ההדסים מימינו והערבות משמאלו.
- מ** – 'משיב הרוח ומוריד הגשם': זו הכרזת הגשמים שמוסיפים לכל התפילות החל משמיני עצרת ועד היום הראשון של חג הפסח.
- נ** – נענועים: בכל יום של סוכות חוץ משבת מברכים על ארבעת המינים ומנענעים אותם ביחד, גם בעת שירת ההלל.
- נ** – ניסוך המים: בבית המקדש היו מנסכים מים על המזבח בכל שבעת ימי החג, כסמל לרצון שתהיה עונת גשמים מבורכת.
- ס** – סוכה: 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים', ויקרא, כ"ג, מ"ג.
- ס** – סכך: החלק החשוב ביותר של הסוכה. צריך להיות מחומר צומח שמנותק מהקרקע. אם אינך רואה את השמים ביום והכוכבים בלילה, סימן שהסכך צפוף מדי.
- ס** – סהרנה: חגם של יהודים יוצאי כורדיסטאן שנחגג בארץ ישראל בימי חול המועד סוכות. משמעות המילה: 'יציאה' המונית לטבע וסעודות רבות, תרומות, תחרויות שירה, נגינה על תוף וחליל וריקוד.
- ע** – עליה לרגל: בשלושת הרגלים נהוג עד היום לעלות לירושלים.
- ע** – ערבי נחל: השם המקראי לערבות. אפשר לראות אותם גדלים בשפע ליד נחלים ומקורות מים שזרימתם קבועה. היזהרו לא לבלבל עם ענפי עץ האקליפטוס, הדומים להם במראה!
- פ** – פרי עץ הדר: כינוי התורה לאתרוג על פי מדרש חכמים.
- פ** – 'פטיש מסמר': פתיחת השיר המפורסם לסוכות של עמנואל הרוסי: 'פטיש, מסמר, נקח מהר, סוכה לבנות, בנים ובנות'.

צ – צלא דמהימנותא: הסוכה נותנת לנו 'צל ובטחון' ולא קורת גג טבעית, בבחינת 'ופרוש עלינו סוכת שלומך'.

ק – קישוטים: נהוג בכל העדות לקשט את הסוכה ובכך להעניק לה הרגשת בית, לפחות באופן זמני לשבעת ימי החג.

ר – רגל: העליה לרגל לירושלים היה נהוג מאז ומתמיד ועד היום, בכל אחד מהחגים פסח-שבועות-סוכות, ולכן הם נקראים 'שלושת הרגלים'.

ר – רוח הקודש: התלמוד הירושלמי אומר שבשמחת בית השואבה לא שאבו מים, אלא רוח הקודש.

ש – שמחת בית השואבה: 'כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו', כך היה פעם בבית המקדש על פי המשנה במסכת סוכה, פרק ה'. עד היום נהוג בלילי חול המועד לחגוג ולשמוח.

ש – שלומית: הודות לנעמי שמר, שלומית לימדה אותנו שגם נשים בונות סוכות, ושעדיף לבנות סוכת שלום.

ש - שמיני עצרת: היום השמיני והנוסף לאחר שבעת ימי סוכות. כבר לא יושבים בו בסוכה ואין נוטלים ארבעת המינים; עיקר היום הוא באיסור מלאכה ואמירת תפילת הגשם לקראת תחילת החורף הקרב ובא.

ש – שמחת תורה: בארץ ישראל נחגג יחד עם שמיני עצרת, אבל בחוץ לארץ הוא יום נפרד, היום התשיעי של חג. עיקרו השמחה שבסיום קריאת הפרשיות השבועיות של התורה, ותחילת הקריאה של ספר בראשית. נוהגים לרקוד בתפילות ערב ובוקר שבע הקפות עם ספרי התורה, ונהוג שכל באי בית הכנסת עולים לתורה ביום זה.

ת – תשרי: החודש השביעי בלוח העברי המקראי, וחג הסוכות הוא ביום ט"ו לחודש תשרי.

ת – תמר: סוכות היא עונת גיד התמרים, ומרבים לאכול אותם בחג.

